

Lønnspolitisk forum, Oslo, 8.-9. oktober:

Bli det bra nok i kommunen?

Stortingsvedtaket fra juni i år om flytting av Den offentlige tannhelsetjenesten fra fylkeskommunalt til kommunalt nivå opptar offentlig ansatte tannleger. Først og fremst er de redde for at en flytting av tjenesten skal gjøre den dårligere.

Lønnspolitisk forum i oktober hadde for øvrig rekordstor deltakelse. Lederen av Sentralt forhandlingsutvalg (SF), Farshad Alamdari viet mesteparten av sin innledning til å gjennomgå bakgrunnen for kommunereformen og vedtaket om å flytte tannhelsetjenesten, og sa at hva NTF mener om saken kan virke utydelig. NTFs generalsekretær, Richard Næss, utdypet bakgrunnen noe, før han slo fast at NTF ser beslutningen om å flytte tannhelsetjenesten som uklok og uansvarlig. Næss viste til innlegget i Stortingets åpne høring 14. april og kronikken til NTFs president i Aftensposten 24. mai i år.

Avdelingsdirektør Kjell Røynesdal fra Helse- og omsorgsdepartementet kalte sitt innlegg 'Kommunereform – utfordringer og muligheter med hensyn til tannhelse'. Han hilste forsamlingen med å fortelle at han også er tannlege, og at han også har jobbet offentlig – før han valgte å jobbe for forvaltningen, først i Helsedirektoratet og senere i det som nå heter Helse- og omsorgsdepartementet. Der har han vært siden Gudmund Hernes var helseminister i Gro Harlem Brundtlands tredje regjering, altså siden en gang mellom desember 1995 og oktober 1997.

Bygger på politisk ideologi – samfunnet skal bygges nedenfra

Røynesdal begynte sin innledning med å gjøre rede for den politiske ideologien som ligger bak kommunereformen, og vedtaket om flytting av tannhelsetjenesten. I Stortingsmelding 14 (2014–15) heter det at oppgaver skal overføres

Avdelingsdirektør Kjell Røynesdal snakket om regjeringens politiske ideologi og fordeler og ulemper ved flytting av tannhelsetjenesten til kommunen. Foto: Ellen Beate Dyvi.

fra fylkeskommunene og staten med sikte på å gi mer makt og myndighet til mer robuste kommuner, noe som også er nedfelt i Sundvolderklæringen og kommuneproposisjonen. Samfunnet skal bygges nedenfra, mener nåværende regjering.

Målet med kommunereformen er å gi gode og likeverdige tjenester til innbyggerne, en helhetlig og samordnet samfunnsutvikling, bærekraftige og

økonomisk robuste kommuner og styrket lokaldemokrati.

Regjeringen vil spre makt, og bygge samfunnet nedenfra. Enkeltmennesker, familier, organisasjoner og lokalsamfunn skal få større innflytelse over saker som angår dem selv og over samfunnsutviklingen.

Flertallet på Stortinget, bestående av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig folkeparti og Venstre mener at ansvaret

for tannhelsetjenesten bør overføres til kommunen. (Noen av de som ikke ønsker at dette skal bli realisert har knyttet et håp til bruken av ordet 'bør' i denne sammenhengen. Røynesdal gjorde det imidlertid klart at ordet 'bør' betyr 'skal'.)

Kommunereformen vil legge et grunnlag for at flere oppgaver kan løses nærmere innbyggerne, og at det lokale selvstyret kan styrkes.

Tanken er at flere oppgaver vil gi kommunene mulighet til å utvikle et mer helhetlig og sammenhengende tjenestetilbud til innbyggerne, samtidig som det vil skape større interesse for lokalpolitikken – det vil si et levende lokaldemokrati

Retningslinjene for oppgavefordeling mellom forvaltningsnivåene dreier seg om at oppgaver skal legges på lavest mulig effektive nivå, og samtidig på et tilstrekkelig nivå hva angår faglig og økonomisk bæreevne.

Geografisk nærhet og politisk nærhet skal tillegges vekt av regjeringen, og hvor oppgaven plasseres skal vurderes med hensyn til prioriteringseffektivitet og kostnadseffektivitet.

Opgaver som krever stor grad av koordinering og oppgaver som har store kontakflater med hverandre, bør legges til samme forvaltningsorgan. Tannhelsetjenestens samarbeid med kommunale tjenester vurderes som særlig viktig. Det gjør også tilgjengelighetshensynet, og med det lokalisering av klinikker. Flere enn 45 kommuner har ingen tannklinikk, ytterligere 45 har klinikker som kun er bemannet enkelte dager. Det er altså ikke tilfredsstillende tilgjengelighet i rundt 90 kommuner. Dette ønsker regjeringen å gjøre noe med. På den annen side ser Helse- og omsorgsdepartementet utfordringene med å bevare stordriftsfordelene på områder som tannlegevakt, narkosebehandling, odontofobi, rusinstitusjoner, fengsler, spesialisttjenester,

praksisdelen i grunnutdanningen, forskning og forebyggende innsats. Nærhetshensynet står med andre ord i motsetning til effektivitetshensynet.

Organisering og finansiering

Kommunene står fritt til å organisere ansvaret for tjenesten, enten i egen regi, i samarbeid med private eller ideelle aktører, eller i samarbeid med andre kommuner. Regjeringen må vurdere tiltak som legger til rette for å videreføre kompetansemiljøene i regionale kompetansesentre og i spesialisttannhelsetjenesten.

Staten vil for øvrig ikke legge seg opp i hvordan kommunene organiserer tannhelsetilbudet. Alt er opp til kommunen.

Røynesdal gjorde det videre klart at det ikke er aktuelt med tredjepartsfinansiering, som i fastlegeordningen, eller finansiering med øremerkede midler. For tannhelsetjenesten blir det ramrefinansiering, på lik linje med andre kommunale oppgaver, selv om det kan følge noen ekstra midler i en overgangssperiode.

Røynesdal rådet NTF til å konsentrere seg om å jobbe for at det blir en god faglig ledelse av tannhelsetjenesten i kommunene. Foreningen må være aktiv i forhold til kommunene, siden det er mye som blir bestemt der. Det blir få eller ingen pålegg i loven, og tannhelsetjenesteloven vil bli integrert som en del av kommunehelsetjenesteloven, sa Røynesdal videre.

Ubesvarte spørsmål

Til slutt presenterte Kjell Røynesdal de ubesvarte spørsmålene: Skal alle kommuner, uansett størrelse, få dette ansvaret? Hva vil en overføring til kommunene bety for tannlegedekningen ute i distriktene? Hvordan sikrer vi en helhet i de regionale tilbudene når ansvaret deles mellom mange kommuner? Hvordan unngår vi en økning i admi-

nistrasjon, byråkrati og samordningskostnader når ansvaret fordeles fra dagens 19 fylkesenheter til flere hundre kommuner? Hvordan vil en overføring påvirke struktur, rekruttering og tjenestetkvalitet i ulike regioner? Hva blir de samlede konsekvensene dersom mange kommuner hver for seg velger å privatisere eller konkurranseutsatte sine tannhelsetjenester? Hvilke kommuner skal få ansvaret for spesialisttannhelsetjenesten? Hvordan skal disse samordnes og ses i sammenheng på nasjonalt plan? Hvordan vil samarbeidet med utdanningsinstitusjonene påvirkes? Hva vil skje med de regionale odontologiske kompetansesentrene (ROK)?

I lovarbeidet vil man først og fremst se på en integrering i helse- og omsorgstjenesteloven og i pasientrettighetsloven. Det vil si at tannhelse ikke lenger er en særtjeneste, men en naturlig, integrert del av helse- og omsorgstjenesten for øvrig, sa Røynesdal og avsluttet med å si at det ikke vil skje noen oppgaveflytting før prosessen med kommunesammenslåing er sluttført.

Verdier må ivaretas

Utvalget av tillitsvalgte (UTV) i Nordland hadde før forumet fremmet følgende begrunnede beslutningsforslag: «UTV Nordland ber (...) om at forumet gir SF (Sentralt forhandlingsutvalg, red.anm.) et klart mandat om aktivt å arbeide for at stortingsvedtaket om en flytting av ansvaret for den offentlige tannhelsetjenesten ikke blir realisert.»

Forumet forelso at UTV Nordland trakk forslaget for ikke å binde opp NTF for mye i forhold til manøvrering i arbeidet med reformen. Dermed ble det foreslått et kompromiss som alle representantene støttet: «Forumet gir SF et klart mandat om å aktivt arbeide for at stortingsvedtaket om en flytting av ansvaret for den offentlige tannhel-

Nyvalgt styre i Sentralt forhandlingsutvalg, f.v.: Øyvind Grønnerud Ellingsen (vara), Hege Myklebust Vardal (nestleder), Ragnhild Henriksen (medlem) og Farshad Alamdari (leder). Marianne Horgen (vara) var ikke til stede. Foto: Kristin Aksnes.

setjenesten ikke blir realisert, dersom ikke følgende verdier kan bli ivarettatt: Likeverdige tjenester til innbyggerne, tilgjengelighet, tjenester av høy kvalitet, faglighet og kompetanse, forebygging og folkehelse, gruppe A-F, faglig ledelse, utdanning og forskning, rekruttering, samarbeid offentlig og privat, allmenntannlege og spesialist, spesialister og ROK, finansiering, helhetlig oversikt over tjenesten, samarbeid mellom fylkestannlegene om utvikling av tannhelsetjenesten og lønns- og arbeidsvilkår (pensjon).

Ny offentlig tjenestepensjon

Ole Jacob Knudsen i Akademikerne ga forumet en orientering om arbeidet med ny offentlig tjenestepensjon (OFTP): I 2011 fikk vi ny alderspensjon i folketrygden. I 2009 ble det gjennom-

ført forhandlinger om offentlig tjenestepensjon.

I dag står vi igjen med fire store problemstillinger etter 2009: Regler for beregning av OFTP til personer født f.o.m. 1954 (samordning). Videreføring og utfasing av individuelle garantier. Slutføring av reformene i forhold til aldersgrensene og særaldersgrensene i norsk arbeidsliv. Langsiktig løsning for AFP og offentlig tjenestepensjon i tråd med pensjonsreformen.

Regjeringen ønsker likere pensjonsordninger i offentlig og privat sektor. Mobilitetshindrene i dagens regelverk må bygges ned og offentlig ansatte må i større grad tjene på å stå lenger i jobb.

Mange i offentlig sektor har imidlertid mindre fleksibilitet enn ansatte i privat sektor og svakere muligheter til å kompensere for virkningen av levealdersjustering. Hvis arbeidstakerne kompenseres for virkningen av levealdersjustering ved å arbeide lenger, kan folketrygdens andel av

samlet pensjon øke, og utbetalingene fra tjenestepensjonsordningene bli redusert. Denne effekten forsterkes ved økt forventet levealder og dagens offentlige tjenestepensjonsordninger blir derfor dårligere for yngre årskull.

Arbeids- og sosialdepartementet (ASD) skal utarbeide en rapport om nye pensjonsordninger for ansatte i offentlig sektor samt overgangsregler fra dagens ordninger. Rapporten skal være grunnlag for å vurdere om man sammen med partene skal arbeide for å oppnå enighet om nye pensjonsløsninger for offentlig ansatte.

Rapporten skal dels beskrive mulige løsninger og dels presentere statistikk om pensjoner og pensjoneringsatferd i offentlig sektor.

Rapporten skal ikke vurdere hvor høye ytelser de nye ordningene skal gi,

herunder parametere. Egenskapene ved ulike løsninger skal illustreres for realistiske lønnsprofiler og karrierer i kommunene, staten og helsesektoren, og sammenliknes med dagens ordning med samordningsfordeler.

Arbeidet skal vurdere pensjonsordningene for personer med aldersgrense 70 år, men ikke ordningene for personer med særaldersgrenser.

Særaldersgrensene er ikke et tema i utredningen og det er ingen planer om å bringe dette inn i eventuelle diskusjoner og forhandlinger om ny OFTP. Likevel er det ingen tvil om at endringene vil legge klare føringer på hva som er mulig. I tillegg blir verdien av særaldersgrensene mindre for hvert år.

Rapporten skal ferdigstilles 20. november 2015 og er ment som grunnlag for en videre prosess.

Man ønsker økt bevissthet om svakhetene ved dagens ordninger for yngre årskull. Det er mulig med gradert uttak i offentlig sektor og en kan trappe gradvis ned arbeidsinnsatsen fra 62 år (ned til 60 prosent), men systemet er mer rigid enn i privat sektor: Ansatte i privat sektor kan fritt ta ut pensjon, både folketrygd, AFP og tjenestepensjon, selv om de fortsetter å jobbe. Denne muligheten har ikke ansatte i offentlig sektor. Offentlig ansatte kan tape store beløp i pensjon ved å bytte til privat sektor sent i karrieren. Tapene er særlig knyttet til muligheten for tap av retten til AFP og til at kravet til tjenestetid for å få full tjenestepensjon kan øke fra 30 til 40 år.

Særaldersgrensens fremtid er usikker

Særaldersgrensens fremtid ble presentert av Fredric Haugen fra Actecan. Spørsmålet er om det er mulig å beholde særaldersgrenser i en ny tjenestepensjonsordning?

Myndighetene ønsker åpenbart å fjerne mange av dem, og det er også åpenbart at ikke alle særaldersgrensene ville blitt innført i dag. Verden har forandret seg, men samtidig er begrunnelsene for særaldersgrensene fremdeles gyldige for mange yrker.

Konklusjonen er at det er umulig å spå hva som vil skje med særaldersgrensene i fremtiden. En observasjon er

at tross regjeringsskiftet har det skjedd lite med særaldersgrensen de siste to årene.

Lønnspolitisk forum kom til at unge skal ha en like god pensjonsavtale som de eldre har hatt til nå. Forumet mener de fortsatt har gode argumenter for særaldersgrensen. Enkelte mener at særaldersgrensen bør avvikles fordi den hindrer full opptjening, men det er usikkert om den kan «veksles» inn i andre fordeler. Legene har ingen særaldersgrense, så hvorfor skal tannlegene ha det? Mange mente likevel at tannlegene ikke skal gå i bresjen for å få fjernet særaldersgrensen. En bør beholde muligheten til å gå av ved 62 år, og ikke starte prosessen med å fjerne den selv. Det kan myndighetene gjøre uten hjelp fra tannlegene.

En kan håpe at fremtidig offentlig tjenstepensjon også kompenserer for ulempene med særaldersgrensen, som blir vurdert å være av stor betydning for mange medlemmer. Lønnspolitisk forum ser likevel at en må være beredt til å kaste særaldersgrensen når det blir krevet.

Lønnsundersøkelsen i NTF

Forhandlingsjef John Frammer presenterte NTFs lønnsundersøkelse, som er gjennomført for fjerde gang. Svarandelen har økt fra 590 av 1 184 i 2012 til 711 av 1 302 medlemmer i 2015.

Lønnsundersøkelsen kartlegger kjønns sammensetning, alder, hvilket fylke den enkelte arbeider i, hva slags stilling den enkelte har, stillingsstørrelse, bistilling, eventuell stillingsstørrelse annen arbeidsplass, ansettelsesforhold, hvordan rammen for lønnsoppgjøret fastsettes, grunnlønn, faktisk lønn og bonusforhold. Hvor mye den enkelte mener man burde ha i årslønn, om den enkelte ville velge redusert arbeidstid, mer ferie eller lønnstillegg.

Den enkeltes mobilitet og utsikter til om en vil fortsette i fylkeskommunen eller gå til privat praksis og ulike pensjonsspørsmål.

Det er flest tannleger i aldersspennet 30–34 år og 60–64. I gruppene opp til 55 år er det flest kvinner, i gruppene fra 55 år er det flest menn. Andelen kvinner totalt er cirka 70 prosent.

Lønnsundersøkelsene viser at tannlegene i årene 2002–2012 hadde en positiv trend i lønnsutviklingsbildet. De siste tre år sett isolert viser at trenden for tannlegene er negativ, i forhold til utviklingen i tariffområdet for øvrig.

50 prosent i gruppen 30–39 år svarer at de tror de jobber i privat praksis om fem år. 48 prosent i gruppen under 29 år svarer at de tror de jobber i et annet fylke. Andelen som svarer at de tror de vil gå til privat praksis har økt fra år til år, og det er flest menn i denne gruppen.

De fleste svarer at de ville valgt fem prosent lønnsøkning fremfor en ekstra ferieuke og kortere arbeidsuke.

Færre enn før oppgir nå at de mottar bonus.

UTVene kan kontakte NTFs sekretariat dersom de ønsker data fra eget fylke, eventuelt sammenliknet med andre fylker.

Reglement for tariffbundne virksomheter

NTFs vedtekter og reglement for tariffbundne virksomheter ble gjennomgått av John Frammer, og mangler og uavklarte problemstillinger ble belyst. Lønnspolitisk forum besluttet at det er ønske om revisjon og at det nedsettes en arbeidsgruppe i SF.

Arbeidsgruppen bes legge frem sitt forslag på Lønnspolitisk forum 2017, med sikte på godkjenning av NTFs representantskap i 2017.

Valg av styre til Sentralt forhandlingsutvalg

Innstillingen ble presentert av valgkomiteens leder, Tore Olav Sølberg:

Leder: Farshad Alamdari, Hedmark (gjenvalg)

Nestleder: Hege Myklebust Vartdal, Møre og Romsdal (gjenvalg)

Medlem: Ragnhild Henriksen, Østfold (ny)

Vara: Marianne Horgen, Oslo (ny)

Vara: Øyvind Grønnerud Ellingsen, Hedmark (ny)

Farshad Alamdari ble foreslått som SF-representant i hovedstyret, Hege Myklebust Vartdal vara.

Valgkomiteens innstilling ble godkjent. Det ble kommentert at styret har mangelfull geografisk spredning og at staten eller universitetene også bør være representert. Et økende antall tannleger jobber i ideelle organisasjoner og flere enn før er organisert i Spekter. Disse bør også ha en representasjon. SF setter ned en arbeidsgruppe som gjennomgår reglementet for Lønnspolitisk forum.

Andre saker

Sammenslåing av Lønnspolitisk forum og NTFs tariffkonferanse ble diskutert. Det ble besluttet å ikke gjøre forandringer nå før kommunereformen og flytting av forvaltningsnivå, men å se på det igjen etter 2020.

Noen argumenterte for å flytte Lønnspolitisk forum til våren og til samme tid som tariffkonferansen er å få frigjort midl til tillitsvalgtopplæring.

Ellen Beate Dyvi